

Bojový řád jednotek požární ochrany - taktické postupy zásahu

Název: Dekontaminace, dekontaminační prostor	Metodický list číslo	6 L
	<i>Vydáno dne: 30. listopadu 2017</i>	<i>Stran: 4</i>

I.

Charakteristika

- 1) Dekontaminace je soubor metod, postupů, organizačního zabezpečení a prostředků k účinnému odstranění nebezpečné látky (dále též „kontaminant“). Vzhledem k tomu, že úplné odstranění kontaminantu není možné (zůstává tzv. zbytková kontaminace), rozumí se dekontaminací snížení škodlivého účinku kontaminantu na takovou bezpečnou úroveň, která neohrožuje zdraví a život osob a zvířat. Dekontaminační proces končí likvidací dekontaminačního stanoviště, odpadní vody po dekontaminaci a kontaminovaných věcných prostředků.
- 2) V případě nebezpečí z prodlení není důvod odkládat záchranné práce vedoucí k záchraně životů kvůli kontaminaci nebo neprovedené dekontaminaci.
- 3) Poskytnutí přednemocniční neodkladné péče osobám v přímém ohrožení života nebo se závažným postižením zdraví¹ a jejich transport do nemocnice je preferováno před dekontaminací.
- 4) Jednotky provádějí dekontaminaci:
 - a) zasahujících,
 - b) osob zasažených nebezpečnou látkou,
 - c) vnějšího povrchu techniky,
 - d) transportních obalů s uloženými věcnými prostředky,
 - e) věcných prostředků, které se nevejdou do transportních obalů.
- 5) Jednotky neprovádějí dekontaminaci:
 - a) objektů a terénu ve smyslu asanace, celkové nebo závěrečné dekontaminace (např. v případě vysoce nakažlivých nemocí provádí ohniskovou ochrannou dezinfekci zdravotní ústav),
 - b) hospodářských ani domácích zvířat,
 - c) cenností, výpočetní techniky apod.,
 - d) dokladů,
 - e) zbraní.
- 6) Podle druhu kontaminantu spadá rozhodnutí o dalším postupu v případech uvedených v bodě 5) do kompetence příslušných správních úřadů.
- 7) Dekontaminaci zdrojů kontaminace v objektech a terénu provádí jednotky
 - a) pro zamezení šíření kontaminace,
 - b) pro zamezení sekundární kontaminace,
 - c) hrozí-li nebezpečí z prodlení a nemůže-li tuto činnost provést pověřená odborně způsobilá organizace.

¹ § 3 zákona č. 374/2001 Sb., o zdravotnické záchranné službě, ve znění pozdějších předpisů.

- 8) Podle druhu odstraňovaných látek se dekontaminace dělí zejména na:
- detoxikaci u látek chemických,
 - dezaktivaci u radioaktivních látek,
 - dezinfekci u biologických látek (dále jen „B-agens“).
- 9) Podle toho, kde se provádí dekontaminace zasahujících, dekontaminace obyvatelstva nebo dekontaminace techniky rozdělujeme:
- stanoviště dekontaminace zasahujících (dále jen „SDZ“),
 - stanoviště dekontaminace osob („SDO“),
 - stanoviště dekontaminace techniky („SDT“).
- 10) Metody dekontaminace se rozdělují na:
- mechanické – odsávání, smývání, otírání,
 - fyzikální – odpařování, sorpce, ředění,
 - chemické – reakce kontaminantu s vhodným dekontaminačním činidlem, při níž dochází buď k rozložení látky (odbourání) nebo přeměně na podstatně méně toxické produkty, případně přeměně na sloučeninu nebo formu sloučeniny, jejíž odstranění je snadnější, případně usmrcení mikroorganismů,
 - kombinace výše uvedených metod.
- 11) Podle provedení se dekontaminace dělí na:
- suchý způsob – mechanické metody, např. odsávání, otírání za sucha nebo prosté svlečení ochranných prostředků nebo oděvů zasažených osob,
 - mokrý způsob – používání dekontaminačních činidel, směsí, roztoků, pěn nebo vodní páry otíráním, postřikem nebo nanášením. Jednotky provádějí dekontaminaci převážně mokrým způsobem.
- 12) K výhodám mokrého způsobu dekontaminace patří:
- dostupnost, spolehlivost a účinnost,
 - snadné jímání odpadních produktů dekontaminace, pokud je nutno je zachytávat.
- 13) K nevýhodám mokrého způsobu dekontaminace patří:
- možné velké množství odpadních vod a jejich následná likvidace,
 - nepříznivý dopad na dekontaminovanou techniku a životní prostředí vlivem oxidačních a chloračních vlastností některých dekontaminačních směsí,
 - omezená doba použitelnosti dekontaminačního činidla – omezující povětrnostní podmínky (např. nízké teploty),
 - nezbytná doba aktivního působení dekontaminačního činidla.

II.

Úkoly a postup činnosti

- 14) Rozsah, postup a způsob provádění dekontaminace musí odpovídat situaci a podmínkám na místě zásahu.
- 15) Dekontaminační prostor je zpravidla umístěn na návětrné straně ve vnější zóně a při zásazích:
- s výskytem nebezpečných chemických látek a B-agens sousedí s nebezpečnou zónou,

L

- b) v prostředí ionizujícího záření (dále jen „radiační zásah“) sousedí s bezpečnostní zónou v prostoru s dávkovým příkonem menším než 1 $\mu\text{Gy/h}$ (1 $\mu\text{Sv/h}$) a plošnou aktivitou menší než 3 Bq/cm^2 , není-li uvedeno jinak.²
- 16) Velitel zásahu pro zajištění činnosti v dekontaminačním prostoru vyčlení potřebný počet hasičů.
- 17) Podle kontaminantu a dekontaminovaného povrchu se stanoví:
- způsob dekontaminace,
 - dekontaminační činidlo, jeho koncentrace a předpokládané množství,
 - způsob aplikace dekontaminačního činidla a doba jeho působení,
 - odhad množství případné odpadní vody po dekontaminaci.
- 18) Při zajišťování činností v dekontaminačním prostoru je třeba:
- organizovat dekontaminaci tak, aby nedošlo k zavlečené kontaminaci sil a prostředků,
 - používat ochranné prostředky odpovídající charakteru nebezpečí a prováděné činnosti v dekontaminačním prostoru,
 - provádět kontrolu zbytkové kontaminace v případě kontaminace radioaktivními látkami a bojovými chemickými látkami,
 - održovat stanovené postupy aplikace dekontaminačních činidel a dodržovat doby jejich působení,
 - kontaminované prostředky izolovat např. uložením do neprodyšných uzavíratelných obalů,
 - održovat potřebnou dobu na dekontaminaci a dekontaminační postupy,
 - održovat zásady při odkládání ochranných prostředků,
 - organizovat střídání hasičů provádějících dekontaminaci tak, aby byla zajištěna plynulá obsluha dekontaminačního prostoru,
 - důsledně dodržovat vstup a výstup z/do nebezpečné (popř. bezpečnostní) zóny,
 - po ukončení činnosti zajistit bezpečnou likvidaci dekontaminačního prostoru.
- 19) Odpadní voda po dekontaminaci radioaktivních látek, bojových chemických látek či B-agens musí být jímána do uzavíratelných transportních nádob (sběrných nádrží). O dalším nakládání s odpadní vodou rozhoduje podle charakteru nebezpečné látky příslušný správní úřad (např. Státní úřad pro jadernou bezpečnost, místně příslušný orgán ochrany veřejného zdraví). O jímání odpadní vody po dekontaminaci od ostatních nebezpečných chemických látek a jejich odstranění rozhoduje velitel zásahu na základě charakteru nebezpečné látky, situace a podmínek na místě zásahu a po dohodě s orgány životního prostředí. S ohledem na vlastnosti některých látek, rozsah kontaminace a situaci na místě zásahu může být často jímání kapalného odpadu bezpředmětné.

III.

Očekávané zvláštnosti

- 20) Při činnosti hasičů v dekontaminačním prostoru je nutné počítat s následujícími komplikacemi:
- nedostatek informací nezbytných pro určení způsobu dekontaminace a následnou likvidaci kontaminovaných prostředků,
 - sekundární kontaminace při nedodržení stanovených postupů,
 - okamžitá nedostupnost vhodných dekontaminačních činidel a prostředků,
 - velké množství kontaminovaných prostředků,
 - možnost ucpaní trysek nečistotami při použití dekontaminačních sprch a zařízení,

² Radiační zásahy typu III, např. typová činnost složek IZS STČ-01/IZS Špinavá bomba nebo vnější havarijní plány jaderných elektráren.

- f) při dekontaminaci vzniká množství kontaminovaného odpadu (oděvy, odpadní voda apod.),
- g) potřeba náhradních oděvů pro osoby po dekontaminaci,
- h) velké množství odpadní vody a způsob její následné likvidace,
- i) obtížná dekontaminace za nízkých teplot,
- j) změna meteorologických podmínek,
- k) absence detekčních prostředků pro kontrolu kontaminace.